

XAVIER GÓMEZ FONT

IN MEMORIAM

Vaig conèixer Xavi quan vaig començar a ser professor de la Universitat l'any 1990. Ell ja duia uns quants des que va acabar la carrera en 1985 com a encarregat de curs primer i des que va aprovar l'oposició d'ensenyament mitjà al 1987 com a associat i al 1990 com a interí. De seguida em vaig adonar que estava davant una persona molt especial. Ell ja era professor d'Institut, una condició que sempre reivindicava, que mereixia la més alta distinció i reconeixement, que era la pedra de toc del docent, de l'ensenyament, de la transmissió del coneixement.

Aquelles primeres passes a la Universitat van ser d'un aprenentatge sobre la tasca d'investigar, sobre la missió d'ensenyar, sobre el sentit i el significat de ser i treballar a la Universitat i de la Universitat mateixa. Fer eixe camí i aprenentatge al costat de Xavi ha estat una sort i un privilegi. No crec que res del que diga serà desconegut per ningú però no és balder recordar-ho ara i ací. Per moltes raons, en primer lloc, per la seua enorme generositat. En tots els sentits. Xavi era generós intel·lectualment, capaç d'ajudar i donar temes, d'incorporar a la gent a la investigació, de rectificar i guiar, d'acceptar la gent d'igual a igual, posseïdor com era d'un gran talent encara que no en presumia. Multiplicava les seues atencions als convidats, als professors il·lustres que venien a visitar-nos a més de prestar la seua col·laboració i proporcionar generosament les dades que li demanaven, els treballs que li encomanaven.

Una generositat que tal volta només era superada per la seua capacitat de treball, a tots els nivells, i moltes vegades, simultàniament. Recorde un dia, quan s'iniciàvem de la mà de Josep Corell en l'estudi de l'epigrafia, de la que Xavi ha arribat a ser un mestre, que estàvem buscant unes inscripcions per tal d'examinar-les que estaven dipositades en un magatzem municipal d'un dels pobles o ciutats que visitàvem. En arribar allà vam descobrir que les pedres en qüestió estaven sota una gran quantitat de sacs plens de fragments de ceràmica, semblava que àrab, extrets d'excavacions arqueològiques properes. Allí estàvem arromangats i suant la gota en nom de la ciència. La imatge d'aquella acció representa per a mi ara el símbol de la manera d'entendre el treball per part de Xavi, per a entendre un epígraf, per a entendre una cosa, cal baixar a ran de terra, fer-ne l'autòpsia, descendir als detalls i estar en tots els nivells de la feina, del procés, no només en aquells de la trona, dels guants i del coll dur.

La vida de Xavi, tan entregada a la Universitat, la seua carrera, si voleu, (no es va estalviar cap prova ni oposició, al 1992 TEU, al 2000 TU) anava bastint-se sobre els tres pilars fonamentals que componen el moll, el cor d'aquesta: La docència, la investigació i la gestió. Tres potes sense les quals no pot sostenir-se la Universitat i que reunia en la seua persona de manera equilibrada i duia endavant amb una potència quasi sobrehumana, per damunt de les forces de qualsevol.

Dedicat a l'humanisme llatí, del que era un autèntic expert, va escriure la seua tesi sobre Andreu Sempere, investigació que va continuar amb l'estudi sobre la gramàtica llatina, i per tant, sobre la història de l'ensenyament del llatí, no com a exercici exclusivament

erudit i historicista sinó com a contrapunt que donava perspectiva a la tasca docent d'ara i ací. Aquesta investigació la va dur endavant compaginant-la amb el que seria la seua passió: l'epigrafia, estudi en què podia unir dos vessants inherents a la seua persona, l'amor pel seu país, que calia trepitjar, passejar i conèixer per buscar els epígrafs, el treball de camp, doncs i l'edició i publicació del *corpus* d'inscripcions del País Valencià, arromangat fent totes les tasques, sent el continuador a la Universitat d'aquesta línia d'investigació de la que va ser director i investigador principal en diferents projectes finançats i participant en equips importants interuniversitaris als que va integrar altres companys amb actitud generosa.

Els diferents càrrecs i llocs de responsabilitat que ha ocupat Xavi sempre buscaven el servei i resultar útil, no mai la promoció personal, i útil, Xavi, va resultar a molta gent, a moltes persones a les que ha assessorat sobre la carrera docent, sobre tota classe de procediments i matèries en els que participava i coneixia perfectament en defensa dels seus drets. Des de secretari del departament a secretari de la Facultat passant per la seua tasca sindical, fent la faena a ran de terra, arromangat, en totes les fases del procés.

Cal dir però que la presència de Xavi, la seua persona no deixava indiferent ningú. Sempre deia el que pensava i ho deia quan calia, fóra o no convenient, perquè tenia moltes virtuts, i una era que sempre posava en evidència actituds pròpies i alienes amb una frase enginyosa i oportuna, de vegades amanida amb sal grossa, però fruit d'un esperit ben fi. I eixa actitud lluitadora, evidenciadora, intransigent amb componendes i amb tota classe d'impostures el feien incòmode a molts quan a més era impossible negar la seua vàlua. Podria recordar ací moltes frases i expressions seues, segur que cadascú que el va conèixer podria dir-ne dos o tres. Només en recordaré una que crec que resumeix una actitud i una concepció de la vida que havia après des de sempre i per la que va lluitar a la Universitat, és aquesta: LA TERRA PER A QUI LA TREBALLA.

Des del punt de vista de la carrera universitària significava que el treball d'una persona no devia estar sotmés ni dependre de cap manera del capritx d'aquells que tenen una visió oligàrquica i patrimonial de la Universitat. Si hom treballava tenia dret, sense sotmetre's a aquells que exigeixen un homenatge constant, a un reconeixement i una oportunitat justa i guanyada. Va lluitar per aquesta idea, i gràcies a persones com Xavi, i a molts d'altres, afortunadament, la Universitat està més pròxima d'aquesta concepció. [Quan encara era estudiant i m'interessava pels programes d'intercanvi Erasmus que tot just començaven a caminar, vaig preguntar a una d'aquestes eminències i em va respondre que la Universitat de València estava al nivell de la de Malí. No conec Malí, però ara entenc que si amb això volien dir que estava endarrerida i pròxima a l'època feudal, era i és per persones com aquestes] Xavi: la terra per a qui la treballa.

Xavier Gómez era un professor excel·lent i no sols reivindicava la necessària valoració i prestigi de la docència, fonament de les altres tasques, sinó que s'hi lliurava amb plenitud i consciència. Ja ho he dit, ell es considerava un professor d'institut, condició que mostrava i de la que es vantava perquè lluitador i provocatiu com era en tota activitat que es

proposava, denunciava així aquells que tenen una visió estreta i menyspreadora dels nivells inferiors, puix així els consideren realment pels fets, no de paraula. Xavi no. A la universitat es preocupava pels estudiants, que considerava la base i el sentit de la nostra activitat, sempre disponible i lluitant. Ja a principis dels noranta vam elaborar un programa docent innovador que va meréixer un ajut de la U.V. denominat "el llatí com eina i clau", i la seua intervenció en els diferents plans d'innovació pedagògica que ell entenia com a eines vàlides per a l'experimentació i la reflexió (fent, sempre fent) sobre la tasca docent, conscient sempre de les mancances i sense un entusiasme acrític, apegat i coneixedor de la realitat, però molt lluny del cinisme (no escepticisme) amb què d'altres s'hi neguen a canviar perquè en realitat s'hi neguen a pensar.

Dels dies de la malaltia només cal dir, i així ho comunicava jo als col·legues que s'hi interessaven, que Xavi ha donat, ens ha donat una lliçó de dignitat, com sempre. Una altra persona, jo mateix, potser no hagués volgut saber res més de la feina... Ell va estar treballant, servint i sent útil fins al darrer instant. Mentre va poder, ens va acompanyar, com solia, al nostre café que no volia estalviar-se, ni estalviar-nos-el. Ara Xavi, et trobem a faltar perquè ens fas molta falta.

El professor, el filòleg, l'amant de la llengua catalana i de la llengua llatina fou convidat a la primavera de 1992 per un alumne que organitzava lectures poètiques a fer-ne una d'un poeta llatí de la seua elecció. La seua elecció fou Catul. Em proposà acompanyar-lo i així va fer una tria del poemes de Catul que més li agradaven, i d'entre aquests, ell s'encarregà de traduir els seus preferits. Potser ell hagués triat recitar algun poema del verga de Cèsar o del mariquita de Tal.lus, però el més sentit, tal volta, el que més li agradava, era l'expressió del sentiment sincer, probablement in situ, que el poeta Catul fa als peus del túmul del seu germà mort i soterrat a Troia (Bitínia) i on va viatjar tal volta per aquest motiu entre els anys 57 i 56 abans de Crist. Acabaré llegint el poema i la traducció de Xavi.

Cat. 101

MVLTA per gentes et multa per aequora uectus

aduenio has miseras, frater, ad inferias

ut te postremo donarem munere mortis

et mutam nequiquam alloquerer cinerem.

quandoquidem fortuna mihi tete abstulit ipsum, 5

heu miser indigne frater adempte mihi,

nunc tamen interea haec, prisco quae more parentum

tradita sunt tristi munere ad inferias,

accipe fraterno multum manantia fletu,

atque in perpetuum, frater, aue atque uale.

*Arrossegat per moltes nacions i mars
arribe, germà meu, a aquestes dissortades exèquies,
per dispensar-te la darrera ofrena fúnebre
i parlar debades a les teues cendres mudes,
perquè Fortuna te m'ha arrabassat a tu,
ai! dissortat germà meu, injustament arrencat de mi!
Ara, però, accepta això que segons l'antic ritu dels nostres pares
t'he portat a la tomba, aquesta trista ofrena
amarada de plors fraterns.
I, per sempre, germà, salut i adéu.*

Ferran Grau Codina - Universitat de València.